

**«ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΔΑΝΕΙΩΝ ΣΕ ΕΛΒΕΤΙΚΟ ΦΡΑΓΚΟ»
ΚΙΝΔΥΝΟΙ & ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ**

Εισαγωγή:

Comment [GC1]: Slight

Τα Δάνεια σε Ελβετικό Φράγκο αποτελούν αντικείμενο δικαστικών διαφορών αλλά και πρόσφατων νομοθετικών συζητήσεων που έχουν προκαλέσει και την παρέμβαση ξένων οίκων αξιολόγησης όπως είναι η Moody's. Ο βασικός λόγος είναι διότι σημαντικός αριθμός καταναλωτών-δανειοληπτών στην Κύπρο έχει συνάψει συμφωνίες δανείων σε ξένο νόμισμα και συγκεκριμένα σε CHF με αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια, να έχουν υποστεί αξιόλογες ζημιές που κυμαίνονται στο **35%-45%** σε σχέση με δάνεια που χορηγήθηκαν σε Ευρώ κατά τις ίδιες περιόδους.

Λύσεις στο ζήτημα κατά την άποψη μας είναι λιγοστές αλλά και πολύ συγκεκριμένες. Σε παρόμοια παρουσίαση στο παρελθόν είχαμε προτείνει 3 λύσεις ως ακολούθως:

(α) Την διαπραγμάτευση με Πιστωτικά Ιδρύματα με συγκεκριμένο στόχο και πλαίσιο

(β) Την νομοθετική παρέμβαση και ρύθμιση του θέματος

(γ) Την προσφυγή στα Δικαστήρια εναντίον των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Τα Τραπεζικά Ιδρύματα ήδη προσφέρουν σχέδια αναδιάρθρωσης των δανείων που έχουν χορηγήσει σε Ελβετικό Φράγκο προτείνοντας συγκεκριμένα διαγραφή **μέρους** της συναλλαγματικής ζημίας σε περίπτωση που ο δανειολήπτης αποπληρώσει πλήρως ή μετατρέψει το δάνειο σε Ευρώ.

Αναφορικά με την δεύτερη εισήγηση, διαφάνηκε στην συνεδρία της Επιτροπής Οικονομικών και Προυπολογισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων ημερομηνίας 21.9.2015 ότι η ΚΤΚ, η ΕΚΤ, τα ίδια Πιστωτικά Ιδρύματα αλλά και η Moody's που παρέμβηκε με έκθεση της που δημοσιεύτηκε στις 18.10.2015 ότι δεν επιθυμούν την νομοθετική παρέμβαση του ζητήματος καθότι επικαλούνται ότι τέτοια θεραπεία θα επιφέρει σημαντικές ζημιές στα τραπεζικά ιδρύματα με αρνητικές επιπτώσεις στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος ενώ επίσης θεωρούν ότι εμπεριέχονται σημαντικοί νομικοί και ηθικοί κίνδυνοι.

Η Τρίτη λύση κατά συνέπεια παραμένει η έσχατη επιλογή πολλών επηρεαζομένων δανειοληπτών οι οποίοι προσβλέπουν ότι δια μέσω της Δικαστικής οδού θα μπορέσουν να αποκατασταθούν μερικώς ή ολικώς από τις ζημιές που έχουν υποστεί και που υποφέρουν.

Κρίνουμε σ' αυτό το στάδιο να προβούμε σε αναδρομή στον χρόνο για να επεξηγήσουμε το θέμα πιο αναλυτικά.

Το ιστορικό με τα δάνεια

Η εναρμόνιση της Κύπρου με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο επέφερε και την πλήρη άρση στους περιορισμούς κίνησης κεφαλαίου και ως αποτέλεσμα ο δανεισμός σε ξένο νόμισμα αποτελεί σημαντικό μέρος των στοιχείων ενεργητικού των Κυπριακών Τραπεζών κυρίως λόγω της έκτασης τω εργασιών στον τομέα της διεθνούς τραπεζικής. Με βάση στοιχεία που έχουμε λάβει από την ΚΤΚ τα συνολικά δάνεια σε ξένο νόμισμα ανέρχονται σε 23% του συνολικού δανεισμού. Συγκεκριμένα τον Αύγουστο του 2015 τα δάνεια σε Ελβετικό Φράγκο για καταναλωτικούς και άλλους σκοπούς ανήλθαν στα €415εκατομύρια ενώ για οικιστικούς σκοπούς ανέρχονται στο €1,05 δις.

Comment [GC2]: Slight

Οι Κυπριακές Τράπεζες κατά την διάρκεια των ετών 2006-2012 προώθησαν έντονα τον δανεισμό σε Ελβετικό Φράγκο σε μια περίοδο υψηλής συναλλαγματικής ισοτιμίας Λίρας/Ευρώ/Ελβετικού Φράγκου.

Για την προώθηση των δανείων αυτών ενεπλέκησαν σε εκτεταμένες και επιθετικές διαφημιστικές καμπάνιες εκστρατείες με διαφημιστικά φυλλάδια στα καταστήματα των εν λόγω τραπεζών όπου αναγράφονταν τα πλεονεκτήματα των εν λόγω δανείων αλλά και με πλήθος τηλεοπτικών, ραδιοφωνικών και έντυπων διαφημίσεων.

Comment [GC3]: Slight

Η διαφημιστική τους προώθηση στηρίχθηκε αποκλειστικά στην χαμηλή δόση και στο χαμηλό επιτόκιο λόγω του διατραπεζικού επιτοκίου Libor, γεγονός το οποίο εθεωρείτο για τους καταναλωτές ως ιδιαίτερα ελκυστικό αλλά και ανταγωνιστικό.

Κατά την ενημέρωση των υποψηφίων δανειοληπτών (κυρίως στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων) τα στοιχεία που παρουσιάζονταν από τους τραπεζίτες εκτός από την χαμηλή δόση και το χαμηλό επιτόκιο ήταν η σταθερότητα του CHF, το διεθνές νομισματικό κύρος της Λίρας/Ευρώ η διαβεβαίωση ότι η ισοτιμία Λίρας-Ευρώ-Ελβετικού Φράγκου θα εξακολουθούσε να κυμαίνεται σε σταθερά υψηλά επίπεδα, όπως έδειχνε η μικρή διακύμανση της ισοτιμίας περί του 5% ιδιαίτερα μεταξύ του ευρώ και ελβετικού φράγκου την τελευταία τότε 6 ετία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα εν λόγω δάνεια (κυρίως στεγαστικά ή καταναλωτικά) σε συνάλλαγμα CHF, ουδεμία απολύτως σχέση είχαν με τα κοινά/συμβατικά (στεγαστικά ή καταναλωτικά) δάνεια σε λίρες ή ευρώ, όπως αυτά προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία. Αυτά ήταν συνδεδεμένα με την ισοτιμία ευρώ/ελβετικού φράγκου και ως εκ τούτου προσομοίαζαν στην πραγματικότητα με προϊόντα επενδυτικού καρτοφυλακίου, διότι ήταν συνδεδεμένα ευθέως με αγορά συναλλάγματος,. Μια αγορά όπου καθορίζονται οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, δηλαδή οι μηχανισμοί μέσω των οποίων τα διάφορα νομίσματα συσχετίζονται μεταξύ τους στην παγκόσμια αγορά, παρέχοντας την τιμή του ενός ως προς το άλλο.

Το 2006, η Κεντρική Τράπεζα με εγκύκλιο της προς τις Τράπεζες, που ήταν αδειοδοτημένες στην Κύπρο, τις ενημέρωνε ότι είχε παρατηρηθεί μεγάλη αύξηση στο δανεισμό σε ξένο νόμισμα, κατά τους πρώτους 8 μήνες του 2006, η οποία είχε υπερβεί κατά πολύ την αντιστοιχική αύξηση σε δανεισμό σε Κυπριακή Λίρα. Τους ειδοποιούσε ότι ο δανεισμός σε ξένο νόμισμα εμπεικλείει για τους δανειολήπτες επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο γεγονός που έθετε τους καταναλωτές-δανειολήπτες σε κίνδυνο σε περίπτωση αύξησης του επιτοκίου του ξένου νομίσματος ή ενίσχυσης του νομίσματος αυτού έναντι της Λίρας. Καλούσε δε τις τράπεζες να προβαίνουν σε επαρκή και κατάλληλη ενημέρωση τους αλλά και σε ασκήσεις επί συγκεκριμένων οικονομικών σεναρίων (5% μεταβολής συναλλαγματικής αξίας και 1% αύξησης του επιτοκίου) για να διασφαλίζεται έτσι η δυνατότητα αποπληρωμής του δανείου. Τέλος τους γνωστοποιούσε δήλωση την οποία ζητούσε όπως υπογράφεται από τους καταναλωτές κατά την υπογραφή των δανείων.

Comment [GC4]: Slight

Η «επιθετική» όμως προσέγγιση των Τραπεζών δεν δημιούργησε συνθήκες συγκράτησης αφού ο δανεισμός σε ελβετικό φράγκο υπήρξε ασυγκράτητος και επηρεάζει στην Κύπρο. Ενδεικτικά να αναφέρουμε και πάλιν με στοιχεία που έχουμε λάβει από την ΚΤΚ το δεύτερο εξάμηνο του 2012 τα νοικοκυριά είχαν δανειστεί €2,5 δις με την συντριπτική πλειοψηφία των δανείων να έχουν χορηγηθεί σε Ελβετικό Φράγκο.

Στην πορεία άρχισε να μεταβάλλεται σοβαρότατα η ισοτιμία του ελβετικού φράγκου εις βάρος του ευρώ. Η Ευρώπη βυθιζόταν στην ευρωπαϊκή κρίση, το Ευρώ υποχωρούσε έναντι άλλων νομισμάτων και ιδιαίτερα του ελβετικού φράγκου γεγονός που προκάλεσε την παρέμβαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ελβετίας, περί τα μέσα Σεπτεμβρίου 2011. Η Ελβετική Κεντρική Τράπεζα προκειμένου να ανακατίσει την δραματική ανατίμηση του ελβετικού φράγκου έθεσε ανώτατη τιμή στην ισοτιμία του νομίσματος τους στο €/CHF 1.20.

Την 15η Ιανουαρίου 2015, η απόφαση της κεντρικής τράπεζας της Ελβετίας να απελευθερώσει την ισοτιμία μεταξύ Ελβετικού φράγκου και Ευρώ, προκάλεσε νέες αναταράξεις και κλυδωνισμούς στις αγορές συναλλάγματος με την ισχυρή ανατίμηση του φράγκου έναντι του ευρωπαϊκού νομίσματος να φθάνει σε επίπεδα ρεκόρ. Άρχισαν φυσιολογικά νέες πλέον συζητήσεις για την πορεία των δανείων σε ελβετικά φράγκα. Η κίνηση της ελβετικής κεντρικής τράπεζας ανακοινώθηκε ακριβώς μία εβδομάδα πριν την αναμενόμενη απόφαση της ΕΚΤ για ένα πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης, το οποίο θα πυροδοτούσε μαζική ζήτηση για ελβετικό φράγκο, που εξακολουθούσε να θεωρείται ως ένα επενδυτικό καταφύγιο.

Comment [GC5]: Slight

Χτύπημα για τους χιλιάδες Κύπριους Δανειολήπτες

Απόρροια όλων των ανωτέρω, ήταν και εξακολουθεί να είναι, οι δανειολήπτες να επιβαρυνθούν σημαντικά, διότι ενώ κατά τον χρόνο υπογραφής των σχετικών συμβάσεων 2006 (όταν προωθήθηκε μαζικά η διάθεση στους καταναλωτές αυτού του προϊόντος) και της εκταμίευσης των σχετικών δανείων η ισοτιμία του Ευρώ/CHF ανερχόταν σε ποσοστό περίπου 1,62 (2007- 1,66). Στη συνέχεια

και με την αλλαγή της ισοτιμίας Ευρώ προς Ελβετικό φράγκο (35%) οι ανωτέρω δανειολήπτες κλήθηκαν να πληρώσουν επιπλέον και μια πολύ αυξημένη μηνιαία δόση καθώς και πολύ μεγαλύτερο συνολικό ποσό δανείου από αυτό που πραγματικά δανείστηκαν και εκταμιεύτηκε πραγματικά.

Νέο χτύπημα κατά 10%-15% περίπου επιβαρύνει το κόστος εξυπηρέτησης των δανείων σε ελβετικό φράγκο μετά την απόφαση της Εθνικής Τράπεζας της Ελβετίας να ξεκλιδώσει το πλαφόν του Σεπτεμβρίου 2011.

Ανάδειξη του Ζητήματος από το Ευρωκοινοβούλιο

Ο δανεισμός σε Ελβετικό Φράγκο υπήρξε δημοφιλής σε αρκετές Ανατολικοευρωπαϊκές χώρες και χώρες της Κεντρικής Ευρώπης όπως για παράδειγμα στην Ουγγαρία, Σερβία, Πολωνία, Ρουμανία, Αυστρία, Κροατία αλλά και στην Ελλάδα γεγονός που ανάγκασε την θεσμική Ευρώπη να ασχοληθεί με το ζήτημα.

Πιο συγκεκριμένα, λόγω ακριβώς της έκτασης που έλαβε η υπερχρέωση των συναλλασσομένων πολιτών-καταναλωτών, σε αρκετές χώρες της ΕΕ η Επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κάλεσε την Επιτροπή Εσωτερικής Αγοράς και Προστασίας των Καταναλωτών να συμπεριλάβει σε σχετική πρόταση ψηφίσματος τα αναφερόμενα στην Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με το δανεισμό σε ξένο νόμισμα. (2011/C 342-01).

Comment [GC6]: Slight

Ειδικότερα καλεί την αρμόδια επιτροπή

1. Να ζητήσει από τις εποπτικές αρχές του κάθε κράτους μέλους να υποχρεώσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να προσφέρουν στους καταναλωτές εξατομικευμένες, πλήρεις και εύκολα κατανοητές πληροφορίες για τους κινδύνους που ενέχει ο δανεισμός σε ξένο νόμισμα και για τις επιπτώσεις στις δόσεις σε περίπτωση σημαντικής υποτίμησης του νόμιμου νομίσματος.
2. Να υποχρεωθούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αφού λάβουν υπόψη την οικονομική κατάσταση των καταναλωτών να τους προειδοποιούν όποτε μια τέτοια σύμβαση πίστωσης ενδέχεται να ενέχει γι' αυτούς συγκεκριμένους κινδύνους.
3. **Να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να απαιτήσουν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να επιτρέπουν στους καταναλωτές να μετατρέπουν το δάνειο σε εναλλακτικό νόμισμα σύμφωνα με διαφανή μέθοδο που θα κοινοποιείται στον καταναλωτή κατά την προσυμβατική ενημέρωση και αφ' ετέρου να παρέχουν στον**

καταναλωτή, όπου κρίνεται σκόπιμο «μηχανισμό κάλυψης ξένου συναλλάγματος σε λογικό κόστος προκειμένου να περιορίζουν τον κίνδυνο δυσμενών διακυμάνσεων των νομισμάτων στις εξοφλήσεις.»

Σε πρόσφατη οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου **2014/17/ΕΕ** και του Συμβουλίου (η ισχύς της οποίας άρχεται από 21.3.2016 για τις συμβάσεις που συνάπτονται) γίνεται ρητή πρόβλεψη για την δανειοδότηση σε ξένο συνάλλαγμα.

Στην εν λόγω οδηγία επιβεβαιώνεται ότι « **μια σειρά προβλημάτων εντοπίστηκαν στις αγορές ενυπόθηκης πίστης εντός της Ένωσης τα οποία οφείλονται στις ανεύθυνες πρακτικές χορήγησης και λήψης δανείων και στα περιθώρια ανεύθυνης συμπεριφοράς εκ μέρους συμμετεχόντων στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων των μεσιτών πιστώσεων και των μη πιστωτικών ιδρυμάτων. Ορισμένα προβλήματα αφορούσαν πιστώσεις εκφρασμένες σε ξένο νόμισμα, τις οποίες είχαν συνάψει οι καταναλωτές στο υπόψη νόμισμα προκειμένου να επωφεληθούν από το χρεωστικό επιτόκιο που προσφερόταν αλλά χωρίς να έχουν επαρκή ενημέρωση σχετικά ή επίγνωση του συναλλαγματικού κινδύνου που διέτρεχαν.»**

Comment [GC7]: Slight

Προκειμένου να προστατευθεί ο καταναλωτής έχουν προβλεφθεί σχετικές υποχρεώσεις των κρατών μελών ως προς την εναρμόνιση της νομοθεσίας τους όπου μεταξύ άλλων αναφέρεται πως «**τα κράτη μέλη μεριμνούν, ώστε όταν μια σύμβαση πίστωσης αφορά δάνειο σε ξένο νόμισμα τη στιγμή που συνάπτεται η σύμβαση να υπάρχει το κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο ώστε να διασφαλίζεται τουλάχιστον ότι υπάρχουν άλλες ρυθμίσεις που περιορίζουν το συναλλαγματικό κίνδυνο στον οποίο είναι εκτεθειμένος ο καταναλωτής βάσει της σύμβασης πίστωσης.**»

Παραδείγματα Άλλων Χωρών

Κροατία

Η πιο πρόσφατη παρέμβαση στην αγορά των δανείων σε ξένο νόμισμα πραγματοποιήθηκε στην Κροατία τον Ιανουάριο του 2015. Η κυβέρνηση της χώρας θέσπισε νόμο για την παγοποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του Κροατικού νομίσματος έναντι του Ελβετικού Φράγκο για όλες τις αποπληρωμές των δανείων σε Ελβετικό Φράγκο προστατεύοντας τις διακυμάνσεις τις συναλλαγματικής ισοτιμίας και απαλύνοντας της ραγδαίες ανατιμήσεις του Ελβετικού Φράγκο.

Περαιτέρω αποφάσισε όπως προωθήσει πρόταση για ψήφιση τροποποιήσεων στους Νόμους Περι Καταναλωτικών για να θέσει τους δανειολήπτες των δανείων σε CHF στην ίδια θέση που θα βρίσκονταν αν τα δάνεια τους ήταν από την έναρξη σε Ευρώ. Η ΕΚΤ με παρέμβαση της αντιτάχθηκε στην πρόταση της

Κροατικής Κυβέρνησης γιατί θεωρεί ότι τέτοια ρύθμιση θα επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία της χώρας μεταξύ άλλων στη μείωση αποθεματικών, επιδείνωση της ψυχολογίας ξένων επενδύσεων λόγω αβεβαιότητας και κινδύνου της χώρας ως επενδυτική επιλογή.

Ουγγαρία

Η Ουγγαρία ήταν η πρώτη χώρα που παρέμβηκε στην αγορά του δανεισμού σε ξένο νόμισμα ως συνέπεια της απόφασης Kasler καθότι ο δανεισμός σε ξένο νόμισμα αφορούσε το 50% του συνολικού εγχώριου δανεισμού στην Ουγγαρία. Αποφάσισε λοιπόν, όπως μετατραπούν τα δάνεια στο εθνικό νόμισμα με βάση συγκεκριμένη ισοτιμία που καθορίστηκε ενώ το ίδιο το Κράτος προσέφερε στα Τραπεζικά Ιδρύματα απόθεμα σε ξένο συνάλλαγμα για να υποβοηθήσει την ολοκλήρωση της διαδικασίας μετατροπής.

Πολωνία , Σερβία, Ρουμανία & Ελλάδα

Είναι χώρες επίσης που έχουν υποστεί σοβαρό επηρεασμό από την ανατίμηση του Ελβετικού Φράγκου και συνέπεια τούτου είναι ότι επεξεργάζονται διάφορα σενάρια για την απάμβλυνση του προβλήματος για τους δανειολήπτες. Έχουν ήδη προχωρήσει με οδηγίες των Κεντρικών Τραπεζών τους προς τα Τραπεζικά Ιδρύματα για ειδικό χειρισμό των δανείων σε Ελβετικό Φράγκο.

Αποφάσεις Δικαστηρίων

Τα Δικαστήρια αρκετών κρατών μελών της ΕΕ αλλά και άλλων χωρών της Ευρώπης έχουν εκδώσει σειρά αποφάσεων για τα λεγόμενα δάνεια σε Ελβετικά φράγκα και σε αρκετές δε περιπτώσεις αποφάσισαν ότι υπήρχε καταχρηστικότητα στους όρους των παρεχόμενων δανείων αλλά και παραπλάνηση των καταναλωτών-δανειοληπτών.

Το Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης την (30.4.2014) στην απόφαση Arpad Kasler (C-26/2013, 30.4.2014), σε αίτηση προδικαστικής απόφασης που παραπέμφθηκε από Δικαστήριο της Ουγγαρίας, αποφάσισε μεταξύ άλλων ότι δανειολήπτες που καταφεύγουν σε τέτοια πιστωτικά προϊόντα θα πρέπει να ενημερώνονται από τα τραπεζικά ιδρύματα καθότι συμβάσεις που απαιτούν συναλλαγματικές ισοτιμίες απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις. Η απόφαση του ΔΕΕ δικαίωσε Ούγγρους δανειολήπτες στους οποίους ***αναγνωρίστηκε να αποπληρώνουν το στεγαστικό δάνειο που είχαν λάβει σε ελβετικό φράγκο με βάση τη ισοτιμία εκταμίευσης και όχι την τρέχουσα ισοτιμία της καταβολής των δόσεων.***

Στην αιτιολογία της εν λόγω απόφασης τονίζεται η απαίτηση περί διαφάνειας των συμβατικών ρητρών, όπως εξ' άλλου αυτή επιβάλλεται από την Οδηγία **93/13**, καθώς και **διασταλτικής** τους ερμηνείας (στον σκοπό του νομοθέτη) και να μην περιορίζεται η επεξήγηση τους προς τον δανειολήπτη-καταναλωτή στον

κατανοητό τους χαρακτήρα από την τυπική και γραμματική ερμηνεία και προσέγγιση. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει ότι η σύμβαση θα πρέπει να εκθέτει με συγκεκριμένο και διαφανή τρόπο την ακριβή λειτουργία του μηχανισμού μετατροπής του ξένου νομίσματος που προβλέπει η σχετική πρόνοια καθώς και τη σχέση μεταξύ του συγκεκριμένου μηχανισμού και του μηχανισμού που προβλέπουν άλλες πρόνοιες σχετικά με την αποδέσμευση του δανείου με τρόπο που να μπορεί ο καταναλωτής και δανειολήπτης να εκτιμήσει και να αξιολογήσει με βάση κατανοητά κριτήρια τις συνέπειες που δυνατό να προκύψουν ή συνεπάγονται γι' αυτόν. Δηλαδή, θα πρέπει ο καταναλωτής-δανειολήπτης να ενημερώνεται πλήρως για τον συναλλαγματικό κίνδυνο τον οποίο αναλαμβάνει με τη σύμβαση δανείου, το ύψος και τον αριθμό των δόσεων, το κόστος της μετατροπής του ποσού της δόσης ως επίσης και κάποια άλλα ουσιώδη στοιχεία που συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης. Οι όροι αυτοί ως έχει αναγνωριστεί από το ΔΕΕ είναι ουσιώδους σημασίας για τους καταναλωτές-δανειολήπτες και γι' αυτό θα πρέπει να τους πληροφορούνται ειδικώς, επαρκώς και ενδελεχώς για τους συμβατικούς όρους και τις πιθανές συνέπειες της σύμβασης.

Επιπρόσθετα τονίζεται ότι η πληροφόρηση πριν την σύναψη της συμβάσεως σχετικά με τους συμβατικούς όρους και τις συνέπειες της εν λόγω συνάψεως, είναι ουσιώδους σημασίας για τους καταναλωτές. Βάσει ιδίως αυτής της πληροφόρησης ο καταναλωτής αποφασίζει αν επιθυμεί να δεσμευτεί από τους όρους που έχει διατυπώσει εκ των προτέρων ο επαγγελματίας.

Τονίζεται στην απόφαση ότι λόγω των ιδιαιτεροτήτων του μηχανισμού μετατροπής του ξένου νομίσματος λαμβανομένων υπόψη όλων των κρίσιμων πραγματικών στοιχείων, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η διαφήμιση και η πληροφόρηση που παρέχει ο δανειστής στο πλαίσιο της διαπραγματεύσεως συμβάσεως δανείου, η πληροφόρηση θα πρέπει να είναι ενδελεχής, επαρκής και εξειδικευμένη, ώστε ο μέσος καταναλωτής να μπορούσε όχι μόνο να πληροφορηθεί την ύπαρξη της διαφοράς- η οποία παρατηρείται γενικώς στην αγορά των κινητών αξιών, μεταξύ της συναλλαγματικής ισοτιμίας πωλήσεως κατά τον χρόνο καταβολής των δόσεων και της συναλλαγματικής ισοτιμίας αγοράς του ξένου νομίσματος κατά τον χρόνο εκταμίευσης του δανείου- αλλά και να αξιολογήσει τις οικονομικές συνέπειες, εν δυνάμει σημαντικές που θα συνεπαγόταν γι' αυτόν η εφαρμογή της συναλλαγματικής ισοτιμίας αγοράς για τον υπολογισμό των δόσεων των οποίων θα είναι στο τέλος υπόχρεος και ως εκ τούτου το συνολικό ύψος του δανείου του.

Η απόφαση αυτή του ΔΕΕ ανάγκασε το Ουγγρικό κοινοβούλιο να νομοθετήσει για το θέμα και να ψηφίσει νόμο Περί Ανακούφισης Οφειλετών (Debt Relief Act) βάσει του οποίου ανάγκασε τις Τράπεζες να επανυπολογίσουν τα δάνεια των δανειοληπτών σε ξένο νόμισμα στην αρχική τους ισοτιμία και στο αρχικό επίπεδο επιτοκίου, να υπολογίσουν όλες τις πιστώσεις των δανείων και ακολούθως να μετατρέψουν αυτά στο εθνικό νόμισμα. Σημειώνουμε ότι η Ουγγαρία δεν συμμετέχει στην νομισματική ένωση και δη στο ευρώ γεγονός που αποδεικνύεται προσδίδει ευελιξία στην λήψη αποφάσεων.

Επίσης το ΔΕΕ στην υπόθεση **C449/13** σε προδικαστικό ερώτημα που παραπέμφθηκε από Γαλλικό Δικαστήριο που αφορούσε την ερμηνεία των άρθρων 5 και 8 της Οδηγίας 2008/48/ΕΚ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης αποφάσισε ότι σε συμβάσεις καταναλωτικής πίστης το βάρος απόδειξης για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής πληροφοριών προς της συνάψεως της σύμβασης ως επίσης και της πιστοληπτικής ικανότητας του διαμεσολαβητή την φέρει το Πιστωτικό ίδρυμα και όχι ο καταναλωτής και περαιτέρω αποφάσισε ότι η τυποποιημένη ρήτρα που περιλαμβάνεται στις δανειακές συμβάσεις και που ορίζει ότι ο καταναλωτής παρέλαβε το έντυπο και έλαβε γνώση αυτού δεν μπορεί να παρέχει στον πιστωτικό φορέα τη δυνατότητα παρακάμψεως των σχετικών του υποχρεώσεων.

Αποφάσεις Δικαστικών Αρχών των Κρατών της Ευρώπης

Σε σειρά χωρών όπως την Κροατία, Μαυροβούνιο, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ελλάδα, Ρουμανία έχουν εκδοθεί σειρά αποφάσεων.

Ελλάδα

Στην Ελλάδα έχουν εκδοθεί αρκετές αποφάσεις σε διάφορα Δικαστήρια όπως τη Δράμα, Ξάνθη, Θεσσαλονίκη, Κρήτη και Αθήνα στις οποίες αναγνωρίστηκε ως υποχρέωση της Τράπεζας να προχωρεί σε μετατροπή του ποσού των ευρώ σε ελβετικό φράγκο με την αρχική ισοτιμία της ημέρας εκταμίευσης των δανείων. Φυσικά θα πρέπει να σημειωθεί ότι όλες αυτές οι αποφάσεις δεν αποτελούν τελικές αποφάσεις αλλά ενδιάμεσες στο πλαίσιο εξέτασης ασφαλιστικών μέτρων.

Comment [GC8]: Slight

Κροατία

Στην Κροατία το καλοκαίρι του 2013 σε ομαδική αγωγή 75000 δανειοληπτών σε ελβετικό φράγκο, αποφάσισε υπέρ της μεταβολής του ύψους της οφειλής στο τοπικό νόμισμα με τη σχέση συναλλαγματικής ισοτιμίας της ημέρας εκταμίευσης του δανείου λόγω της ελλειπούς πληροφόρησης των δανειοληπτών εκ μέρους των 8 Τραπεζών σε σχέση με τον συναλλαγματικό κίνδυνο.

Comment [GC9]: Slight

Μαυροβούνιο

Τον Νοέμβριο του 2013, διετάχθη από Εφετείο, η διενέργεια χρηματοοικονομικής μελέτης για το κατά πόσο η αντιστάθμιση του συναλλαγματικού κινδύνου οδηγεί σε κέρδη για αυτούς από την συναλλαγματική μεταβολή πέραν του επιτοκίου.

Comment [GC10]: Slight

Ισλανδία

Το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε παράνομα τα δάνεια που είναι συνδεδεμένα με ξένα νομίσματα με αποτέλεσμα να μην χρειάζεται οι καταναλωτές να καλύπτουν τις απώλειες από την υποτίμηση του εθνικού νομίσματος.

Comment [GC11]: Slight

Ρουμανία

Επίσης το Δικαστήριο της Ρουμανίας (Gorj Court) τον Ιούνιο του 2015 εξέδωσε οριστική και τελεσίδικη απόφαση με την οποία διατάζει την αποπληρωμή δανείου σε ελβετικά φράγκα με βάση την ισοτιμία που ίσχυε κατά την ημέρα της υπογραφής της σύμβασης καθώς και την επιστροφή στους ενάγοντες των επιπλέον ποσών από τις συναλλαγματικές διαφορές που έχουν ήδη καταβληθεί. Τονίζεται ότι αγωγή ασκήθηκε από μέλη οικογενείας που σύνηψαν στεγαστικό δάνειο σε Ελβετικό Φράγκο το 2008 από την Τράπεζα Πειραιώς, Τράπεζα η οποία συναλλάσσεται στην Κύπρο και έχει χορηγήσει δάνεια σε αριθμό καταναλωτών.

Ισπανία

Η πιο σημαντική εξέλιξη όμως συνέβηκε στην Ισπανία. Το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας στην Έφεση 2780/2013 που δημοσιεύτηκε την 8.9.2015 καθόρισε ότι η σύμβαση σε ξένο νόμισμα αποτελεί συνθετικό προϊόν δηλαδή σύμβαση παραγώγου χρηματοοικονομικού προϊόντος συνδεδεμένο με ξένο νόμισμα και τούτο γιατί η σύμβαση του παραγώγου μετατρέπει την σύμβαση δανείου σε επενδυτικό προϊόν εις βάρος του καταναλωτή.

Με απλά λόγια οι Τράπεζες σχεδίασαν επενδυτικά προϊόντα που τα ονόμασαν στεγαστικά δάνεια προσφέροντας μειωμένα επιτόκια ως δέλεαρ στον καταναλωτή με σκοπό να μειώσουν το κόστος των δανείων τους προβαίνοντας σε εικονικές ανταλλαγές του δανεισθέντος κεφαλαίου σε Ευρώ με το υποτιθέμενο νέο δανεισθέν κεφάλαιο σε Ελβετικό Φράγκο ανταλλάσσοντας με τον τρόπο αυτό και τα επιτόκια δηλαδή το Euribor σε Libor. (SWAP)

Προκύπτει ως εκ τούτου ότι η τεχνική μείωσης του κόστους του δανείου με την ανταλλαγή του νομίσματος και των επιτοκίων είναι συνθετικό προϊόν που εμπεριέχει παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, δίδεται μόνο σε μεγάλες επιχειρήσεις που διαθέτουν χρηματοοικονομικούς συμβούλους και δεν δίνονται σε άτομα που διαχειρίζονται τα ατομικά τους περιουσιακά στοιχεία, είναι υψηλού κινδύνου και η ενημέρωση στους δανειολήπτες γίνεται βάσει των κανόνων των επενδυτικών προϊόντων και όχι του στεγαστικού δανείου.

Το Δικαστήριο, έκρινε ότι οι Τράπεζες παραβίασαν την υποχρέωση τους δυνάμει της **Οδηγίας 2004/39/ΕΚ (MiFID- Markets in Financial Instruments Directive)** για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων ειδικότερα την υποχρέωση που είχαν να προστατεύσουν τους δανειολήπτες ενημερώνοντας τους για τους κινδύνους αλλά και την πολύπλοκη φύση της σύμβασης που ολοκλήρωναν που ήταν σύνθετο προϊόν που περιείχε χρηματοοικονομικά παράγωγα. Δεν οδήγησε όμως σε ακύρωση της συμφωνίας διότι θεωρήθηκε από το Δικαστήριο ότι ο σύζυγος της δανειολήπτριας που διαπραγματεύθηκε το δάνειο είχε τα απαραίτητα προσόντα να κατανοήσει την φύση του χρηματοοικονομικού προϊόντος και τους συνδεδεμένους κινδύνους.

Comment [GC12]: Σελ 17 της απόφασης και στην σημείο 9

Κύπρος

Η Κύπρος είναι μια από τις χώρες που είναι σοβαρά επηρεαζόμενη από τον δανεισμό σε ξένο συνάλλαγμα και ιδιαίτερα σε Ελβετικό Φράγκο γιατί υπάρχουν πολλοί επηρεαζόμενοι δανειολήπτες και επιπρόσθετα οι εγγυητές τους. Τα στεγαστικά δάνεια σε ξένο νόμισμα ανέρχονται αυτή τη στιγμή σε €1,05δισ το 98% των οποίων ανήκουν σε 3 Τραπεζικά Ιδρύματα όπως την Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα και Alpha Bank. Συγκεκριμένα η Τράπεζα Κύπρου κατέχει χαρτοφυλάκιο €437 εκατομύρια σε οικιστικά δάνεια σε Ελβετικό Φράγκο, η Ελληνική Τράπεζα €79 σε οικιστικά δάνεια και η Αλφα Τράπεζα σε €10εκατομύρια σε οικιστικά δάνεια. Η διαφορά που προκύπτει αφορά και δάνεια για δεύτερη κατοικία και άλλους δανεισμούς καταναλωτικής πίστης.

Όλες οι Τράπεζες καθώς η ΕΚΤ , ΚΤΚ καθώς ο Ελεγκτικός Οίκος Moody's αντιτίθενται στην νομοθετική ρύθμιση των δανείων προβάλλοντας το επιχείρημα ότι θα υποστούν ζημιές €147εκατομύρια, €11 εκατομύρια αντίστοιχα.

Επιπλέον ο Οίκος αξιολόγησης Moody's, με βάση έκθεση που δημοσίευσε στις 18.10.2015, θεωρεί ότι η υποχρεωτική μετατροπή των στεγαστικών δανείων σε ελβετικό φράγκο θα επιφέρει καθυστερήσεις στη διαδικασία αναδιαρθρώσεων των μη εξυπηρετούμεων δανείων.

Είναι έκδηλο από το πιο πάνω δημοσίευμα πως επιχειρείται η παρεμπόδιση ή η αναχέτιση της προσπάθειας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών της Βουλής να παρουσιάσει νομοθετική ρύθμιση του προβλήματος που έχει παρουσιαστεί.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός πως όλες οι πιο αναφορές γίνονται την ίδια ώρα που οι ίδιες οι Τράπεζες(Τράπεζα Κύπρου & Ελληνική Τράπεζα) με ανακοινώσεις τους στον τύπο την 20.1.2015 δήλωναν πως « **η συστηματική αντιστάθμιση του κινδύνου και οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί, που διαθέτει η Τράπεζα, απέτρεψαν την έκθεση της σε τέτοιους είδους συναλλαγματικούς κινδύνου.**»

Comment [GC13]: Slight

Επιπρόσθετα, η ανακοίνωση και δημοσιοποίηση της Moody's αλλά και όσων στηρίζουν τη θέση αυτή, παραγνωρίζει προκλητικά τον νόμο και δή την οδηγία 2014/17/ΕΕ αλλά και την σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2011/С 342-01, που επιβάλλει την παροχή μηχανισμών στους δανειολήπτες που έχουν υποστεί ζημιές λόγω της ανεύθυνης συμπεριφοράς των Τραπεζών να μπορούν να απαιτούν την μετατροπή του δανείου σε εναλλακτικό νόμισμα.

Η θέση όμως αυτή, αγνοεί παντελώς και την νομολογία που διαμορφώνεται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και στα Εθνικά Δικαστήρια των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κηρύττουν τα δάνεια ως δάνεια που περιλαμβάνουν καταχρηστικές ρήτρες αλλά και ως «δάνεια» που εμπεριέχουν συμβάσεις ανταλλαγής και συμβάσεις παραγώγων και ως τέτοια πρέπει να κρίνονται ότι παραβιάζουν την Οδηγία 2004/39/ΕΚ.

Συμπεράσματα

1. Διαπραγμάτευση με Τράπεζες

Η Διαπραγμάτευση με τις Τράπεζες έχει μειώσει τον αριθμό των δανείων σε Ελβετικά Φράγκα αφού αριθμός καταναλωτών έχει αποδεχθεί σχέδια αναδιάρθρωσης των δανείων τους με διαγραφή μέρους της συναλλαγματικής ζημίας και συνακόλουθης μετατροπής των δανείων σε Ευρώ.

Η ρύθμιση όμως αυτή έχει οδηγήσει όλους αυτούς που έχουν ρυθμίσει για τους λόγους τους τα δάνεια τους σε ρευστοποίηση μεγάλου μέρους της ζημίας τους με τρόπο που θα κωλύονται στο μέλλον να προσφύγουν για οποιοδήποτε θέμα σε Δικαστήριο για επίλυση της οποιαδήποτε διαφοράς τους.

2. Νομοθετική Παρέμβαση και Ρύθμιση

Η προσπάθεια νομοθετικής παρέμβασης στο ζήτημα οδηγείται σε ναυάγιο αφού μετά την τοποθέτηση των Τραπεζών και της ΕΚΤ, ΚΤΚ αλλά και του οίκου Moody's καθίσταται έκδηλη πλέον η προσπάθεια την οποιαδήποτε ζημία έχει δημιουργηθεί να την επωμιστούν μόνο οι δανειολήπτες καταναλωτές αφού το κατ' επίκληση σενάριο ζημιών των Τραπεζών αποτρέπει περαιτέρω συζήτηση του θέματος.

3. Έναρξη Δικαστικών Διαδικασιών- καταχώρηση αγωγών

Κατά συνέπεια η μοναδική κατά την άποψη μας επιλογή των δανειοληπτών να διεκδικήσουν την αποκατάσταση της ζημίας της οποίας υπόκεινται είναι η προσφυγή στα Δικαστήρια. Οι κύριες αξιώσεις θα είναι

- (α) Κήρυξη των συμβατικών προνοιών καταχρηστικών και την συνέχιση της σύμβασης ως προνοεί ο νόμος περι καταχρηστικών ρητρών (93(I)/1996)
- (β) Κήρυξη της σύμβασης ως άκυρης εφόσον δεν δύναται να συνεχίσει να υφίσταται χωρίς την καταχρηστική ρήτρα
- (γ) Κήρυξη της σύμβασης ως ακύρη λόγω του ότι οι συμβάσεις δεν αποτελούν δανειακές συμβάσεις αλλά σύνθετες επενδυτικές συμβάσεις
- (δ) Αποζημιώσεις

Βασικές παραμέτροι στην προώθηση των απαιτήσεων τους

- **Δεν υπήρξε προσυμβατική ενημέρωση και ατομική διαπραγμάτευση με τους δανειολήπτες**– Έχουν τεθεί όροι που έχουν εισαχθεί σε απεριόριστο αριθμό συμβάσεων. Το σύστημα προστασίας που θεσπίζει το *acquis* στηρίζεται στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε υποδιέστειρη κατάσταση και θέση έναντι του επαγγελματία, όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγμάτευσης όσο και το επίπεδο πληροφόρησης κατάσταση η οποία τον υποχρεώνει να προχωρήσει στους όρους που έχει καταρτίσει εκ των προτέρων ο επαγγελματίας, χωρίς να έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει το περιεχόμενο τους. (Οδηγία

93/13/ΕΟΚ). Κατ' επέκταση υπάρχει δικαίωμα ελέγχου για την καταχρηστικότητα τους από τα κράτη μέλη των συμβατικών ρητρών που δεν έτυχαν διαπραγμάτευσης ως προς το νομικό και πραγματικό καθεστώς.

- **Υπήρξε ασυμμετρία μεταξύ της τιμής πώλησης του ξένου νομίσματος βάσει της οποίας υπολογίστηκαν οι δόσεις αποπληρωμής του δανείου και της τιμής αγοράς** του εν λόγω νομίσματος γεγονός το οποίο δεν εκφεύγει του ελέγχου καταχρηστικότητας.
- **Δεν υπήρξε σαφής και κατανοητή διατύπωση των συμβατικών ρητρών.** Οι δανειολήπτες ως αποτέλεσμα τούτου δεν είχαν την ευκαιρία να λάβουν γνώση όλων των ρητρών της σύμβασης, με τρόπο που να είναι σαφείς και αντιληπτοί οι οικονομικοί λόγοι που οδηγούν στην εισαγωγή της συμβατικής ρήτρας. Θα έπρεπε να είχαν διατυπωθεί κατά τρόπο σαφή και κατανοητό για τον καταναλωτή από γραμματική άποψη, αλλά επιπλέον η σύμβαση να εκθέτει κατά τρόπο διαφανή την ακριβή λειτουργία του μηχανισμού μετατροπής του ξένου νομίσματος που προβλέπει η επιμαχη ρήτρα καθώς και τη σχέση μεταξύ του μηχανισμού μετατροπής και του μηχανισμού αποδέσμευσης του δανείου για να είναι σε θέση να εκτιμήσει τις οικονομικές συνέπειες. Τέτοιοι συμβατικοί όροι **απαγορεύονται και είναι άκυροι ως καταχρηστικοί**, όταν έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή-πελάτη της τράπεζας.
- **Προσφορά επενδυτικών και παρεπόμενων υπηρεσιών χωρίς άδεια και χωρίς εκτέλεση (παραχώρηση) όλων των απαιτούμενων πληροφοριών στον καταναλωτή.** (Ν. 144(Ι)/2007 Παραβίαση της οδηγίας 2004/39/ΕΚ Markets in Financial Instruments Directive – MiFID)
- **Παράλειψη προστασίας δανειολήπτη και προσφορά αντίστοιχου δικαιώματος ασφάλισης του συναλλαγματικού κινδύνου.**

Comment [GC14]: Slight

Γιώργος Τ. Χριστοφίδης
Ορφανίδης, Χριστοφίδης & Συνεργάτες ΔΕΠΕ
Δικηγόροι – Νομικοί Σύμβουλοι